

מלבי"ם בראשית פרק ב פסוק א

למה אמר ויכלו ולא זכר שם פועלים שימושו שכלו עצמם, ואח"כ אמר וכי יכול אליהם, ואיך אמר וכי יכול ביום השביעי הלא כלה בששי. ומ"ש וישבות ביום השביעי הוא כפול ומיותר. ומהו הברכה והקדושה, ולמה ברך וקידש אותו הלא לא עשה בו דבר, ומהו הכהפל אשר ברא אליהם לעשות:

וככלו השמים וכו' וכי אליהם. ידוע שה' מנהיג את עולם בשני מיני הנוגות. א) הנהגה טبيعית הקבועה תמיד לפי מה שהטבע בשתת מי בראשית. שעולם כמו שהוא נוהג עפ"י החוקים הקבועים ואין להם שום קשר עם מעשה בני אדם ועם השכר והעונש. ב) הנהגה השגচית. שאז יבטל סדרי הטבע וינהיג לפי המעשים ולפי השכר והעונש. שהגמ' שלפי חוקי הטבע יחויב, שבאים יملאו העבים גשם על הארץ יריקו. עת לא יהיה הדור זכאים יעצר את השמים ולא יהיה מטר לפיה הנהגה החשגচית. והנה הנהגה הטבעית תתנהג תמיד בILI הפסיק. וההשגচית תעללה ממעלה כי היא תתעורר ע"י מעשה בני אדם. ובכל מעשה שתת הימים לא נזכר רק שם אלהים שכבר בарנו גדרו שהוא המודד חוקי הטבע וקבע חוקי סדרי המערכת וטבע כל המעשים במדעה ובמשקל לפיطبعם חק נתנו ולא יעבור. אבל אחר שנברא אדם הראשון והתחיל לפועל בכח הבחירה טוב או רע. אז נקבע הנהגה החשגচית שבו יבטל חוקי הטבע וינהיג עולם אם לשפט לפי מעשה בני אדם ולפי חוקי השכר והעונש. ואז צירף שם הוויה לשם אליהם. שכן בפרשא שנייה שמדובר מן הנהגה החשגচית מיום וא"ו ואילך. כתוב ביום עשות ה' אלהים, שם הוויה מורה על הנהגה השנייה הנסית. ובזה אמר ארץ ושמים, כי הוא העולם מלמטה למעלה. והמשלת הדבר עפ"י משל, גביר אחד נדב לבו אותו לבנות בית תלמוד שם ישבו לומדים שעיסקו בתורה בקביעות יומיים ולילה. ולמן ימצאו הלומדים טרפ' חוקים ופרנסתם בנה בתים מלאכה וקבע שם מאשינען רבים עשוי מלאכה בצמר ובמשי ואורי בגדים חוטבות אותו מצרים, וכן ריווח המלאכה יתפרנסו הלומדים יימצא די ספוקם. ובאשר המאשינען יעבדו עבודתם ע"י כח הקיטור בILI הפסיק, חשב וספר כמה יש בכם להרוויח בכל יום, וראה כי יספיק הריווח לפרנסתם בעשר מופלג, אבל היה פקודת הנדייב שבעת ירפו הלומדים ידיהם מן הלמוד כן ימעטו עבודות המאשינען וימעת פרנסת הלומדים לפי ערך מה שיתבטלו מלמדו, וידוע שבעת ירצה להעמיד את המאשינען שיפסק כח הקיטור יש פKK קתן שיישמו אותו על מקום שם נכנס הקיטור המסביר את המאשינען ובזה תעמוד המלאכה. וכזכור מא זעך ה' חוקי הטבע ו המערכת שהם סובבים גלילים במערכות תנ"ד, ובזה יתו לחם לכלبشر וכל גויה די מחסורה, וזה מלאכת הנהגה הטבעית שנעשה בששת ימי המעשה. אבל מעת שנברא האדם שהיה הכוונה שיעבוד את ה' ושומר מצותיו, ואז טרפ' חוקו ולחם כלبشر יקצב לפי המעשה. ובעת יمراה פי ה' עמיד את המערכת והמאשינען הגדל הזה ויצמצם את השפעתו לפי מעשה בני אדם ולפי עבודתם, והוא הפוך שישים על סבוב הגלגלים והמערכת להעמידם ולהשווית מלאכתם הטבעי ולמודד השפעה לפי המעשה. פKK זה הושם בשבת, שבו שם ה' הגד והפרק על מוצא מקור שפע המערכת להעמידו ולהשוותו לפי השכר והעונש ולפי ההשגচה. עפ"ז אמר שבאים השwi כלו השמים והארץ וכל צבאים, ר"ל אז נשלם סדרו הטבע והמערכת שנעשה בששת ימי המעשה, וכלהה המלאכה לפי ערך המלאכה, אבל עדן לא כלתה לפוי ערך הפעול שכונוינו שיוכל להשווית המלאכה להמעיטה או לרבות השפעה לפי ההשגচה והשכר והעונש. ועוד לא עשה הפרק וההדר שיפעל את המאשינען הגדל הזה להשווית את מלאכתו הטבעי, שזה נעשה ביום השבת שבו הוסד הנהגה החשגচית ובו נעשה שבו יעמיד את המאשינען הגדל הזה להשווית את מלאכתו הטבעי, וכך נעשה ביום השבת שבו הוסד הנהגה החשגচית ובו נעשה הערך והפרק אשר ישabit מלאכת הטבע וסבירה במערכות. וכן יוכל אליהם ביום השבייעי מלאכתו אושר עשה. שאז נברא המלאכה גם מצד הפעול וכוכנותו. וምרשי בלה ביום השבייעי שזה ע"י כי שבת ביום השבייעי מכל מלאכתו אשר עשה. שאז נברא הפרק והערך שישabit מלאכת הטבע וינהיג מלאכת ההשגচה המודדת השפעה לפי המעשה, וע"י שבשבת יסוד הנהגה החשגচית שבו ישabit הנהגה הטבעית, עי"כ בו ביום נשלמה המלאכה מצד הפעול. וזה שהמליצו חז"ל במה שאמרו מה היה העולם חסר ממהלכם כי ינrig הנהגה אליה שבת בא מנוחה. ר"ל שהיה חסר הפרק הזה שבו יעמיד את המכונה הגדולה וסבירה המערכת וינווחו ממהלכם כי ינrig הנהגה אליה נסיתת השגচית שאז תנוחה הטבע מפעולתה וזה נעשה בשבת. וזה קרא מנוחה היינו מנוחת מלאכת הטבע, שלא להשבת לא היה אפשר שינוי סבוב הגלגל לפעים וшибית מלאכת הטבע.

דרך השבת דזקא הקב"ה מדrix את העולם על ידי שכר ועונש, ולא על ידי טבע. וואים מפה גודל סגולת ומעלת השבת, שבו ישנה המקור לכל הברכות בשאר ימי השבעה על ידי הנהגה החשגচית. עליינו לכבד את השבת ולהתפלל בו ולהתענג על ה' בו באשר הוא מקור הברכה. לקראת שבת לו ווניכה, כי היא מקור הברכה.

מלבי"ם בראשית פרק ב פסוק ג

(ג) ויברך אליהם ויקדש. ר"ל שעל כן ע"י שבו השבית מלאכת הטבע ראיו אליו הקידוש בעבור השביתה. אולם מצד האחר אינה מנוחה של בטלה שאין בה ברכה, רק בו ישפייע שפע ברכה ונדבה מקור לא אכזב מהנהגה המעליה מהראשונה, שהיא הנהגה הנסיתת, ומצד זה ויברך את יום השבייע. ומספר שקדש אותו כי בו שבת מכל מלאכתו ושברכ' אותו מפני שהוא שבת מכל מלאכתו לא היה שביתה של בטלה רק לעשות, שמעתה תתחל עשייה אחרת מעולה שהוא מעשה אליהם בהשגתנו וידו הרמה לעללה מן הטבע.... וענין הברכה שברך את יום השבייע, הוא כי אחר שמעתה הначילה הנהגה החשגচית לפי המעשה, אשר הוא קבוע לפי מעשה התחרותנים, כן נשאר הנהגה הטבעית קבועה לששת ימי המעשה והחשגচית ליום השבת, כי כ"א מתעורר ביום שנברא בו

כמו שהוא בעת הבריאה, ואחר שההנאה הטבעית הנורגת בששת ימי המעשה היא נכנעת וירודה תחת ההשגיחות, בהכרח שההנאה הטבעית היורדת בימי המעשה תוגבל לפי ההשגיחות אשר תושפע בשבת, עד כי בשבת יוושפּ השפע על ששת ימי המעשה. וכ"ז דומה כמלך שמנה שרים רבים ונכבדים שהם ישלו בכל השכירים והעבדים שלו בכל יום ויום שכר עבדותם אשר יוקצב להם מאת המלך, והיה דרך המלך לקבוע מכסט שכרם בכל יום השביעי לשבעת ימים הבאים, ובכל יום השביעי היו שכירים סוכני המלך לבא לפני המלך לקבל מהו שכר עושי מלאכת המלך לכל ימי השבוע, נמצא שביום השביעי א"א להם לחלק את השכר לעבדי המלך, כי באותו יום הם צרכיסים לעמוד לפני המלך עד שנראה שבאותו יום אין ברכה בו, אבל באמת מזה עצמו נודע כי הוא היום שבו עקר הברכה, כי בו יקבעו הברכה וההשפעה לכל ימי בשבועו, וזה הטעם שלא ריד המן בשבת, כי המן שהיה עני נסוי הושפּע מעולם העליון ביום השבת שהוקצה לנס, והשימים שהמיטירו את המן בכל ימי בשבועו דבר יום בימיו, היו צרכיסים לבא לפני המלך העליון לקבל ברכת המן לכל ימי בשבוע ולא היה אפשר שיורידוהו באותו יום שהוקבע לקבל אותו מאת פניו המלך, וכותב בזוהר כתיב ויברך אליהם את יום השביעי, כיון שלא אשתחח מהם ביום שביעה מה ברכתה אשתחח בה, לא כי תנאי כל ברכאנ דלעיל ואתמא ביום שביעה תליין, ותנייא אמר לא אשתחח מהם ביום שביעה משום דמהאי יומא מתברכן כל שית יומין עלאין וכו', וע"ז אמר ששת ימים תלקתו וזה יהיה ע"י שביום השביעי שבת לא יהיה בו, וע"ש במדרש ויברך ויקדש ברכו במנו וקדשו במנו, ר"ל ע"י שקדשו במנו ולא ריד באותו יום ע"כ ברכו במנו שהושפּע באותו יום לכל ימי המעשה:

מלבי"ם בראשית פרק ב פסוק ז

אליה תולדות השמים והארץ. עד עתה ספר מלاكت הטבע שנעשה בשם אלהים בלבד, שהוא המודד חוקי הטבע, ועתה אחר שהזיכיר כי אחרי שנברא האדם התחלת ההנאה ההשגיחית שנטיסטה ביום השבת, שמצוין אותה בכל פרשה זו בשני שמות הוה ואלהים, הטבע בצרוף ההשגחה, אמר אלה שיזיכר להן הם תולדות ומאורעות השמים והארץ, וזה כולל הן בהבראים, הינו ילידי חוקי הטבע שנטיסטדו בעת הבריאה ביום ראשון שברא יש מאין [והשם קודמים אל הארץ, כי הנagnet הטבע תושפע מלמעלה למטה וביום הבריאה כבר הוכנו מעשה ששת הימים בכח והוציאו תולדות כ"א ביום כמ"ש שיזיכר שני השמות, והנאה זו משוערת לפי מעשה אלהים בעת גמר העשייה שהוחול ההנאה ההשגיחית בצרוף חוקי הטבע שע"ז יתנו הארץ יתנו הוזע על השמים, וע"ז אמר האדם זכותו וחובתו עד שתעליה מלמטה למיטה לעילו שע"ז אמר ארץ ושמי, שאור החורן מן הארץ יתנו הוזע על השמים, ואמ"ר במדרש לרבי יהושע קדמא, ולשלול הארץ קדמא, ואמר במדרש שה"ש הוא מקלסין מלמטה לעילו והוא מקלסין אותו מלמטה למיטה, שהם מקלסין אותו מצד הבריאה הראשונה שישד חוקי הטבע שמושפעים מלמעלה למיטה. והוא מקלסין שע"ז מעשיהם הטוביים מתנהג הנאה השגיחית שנערכת לפי מעשיהם והאור חורן ממיטה לעילו:

מלבי"ם בראשית פרק ב פסוק ה

(ה) וכל שית. כל אלה הפסוקים נסמכים על מ"ש וייצר ה' אלהים את האדם. ובא להראות איך ביום עשות וascalול וגמר הבריאה. האדם הוא ראש פנה וייסוד העולם ווולטו היה הכל מהו והוא כל מעשה בראשית לבטלה. ה比亚 דוגמא מן העשיות והאלונות שנעשו ביום השלישי שהגם שביום ההוא נתנוו ולא מטר ובלא אדם. ככל מעשה ששת הימים שנעשו בדבר ה'. בכל זאת לא היה אפשר שיתקיימו לעתיד אם לא היה נברא האדם ממש טעים. א] כי רוב הצמחים אינם גדים מאלהם רק ע"י עבודת האדם שיחרוש וירע, וכן האילנות צרכיסים לעבודת האדם שיטע אותן ויעבור עבדותם. ב] לא יגדלו ללא מטר. והמטר הוא עני השגיחי וירד בזכות האדם ובתפלתו. וכבר בארטני (למעלה א) שיש מטר טבעי הבא בסבב האדים העולים מן הארץ זהה נקרא בשם גשם ואין בו ברכה. ויש מטר השגיחי הבא מלמעלה ממים העולונים הזה נקרא בשם מטר וזה יש בו ברכה. ומטר זה לא ריד רק ע"י רידם האדם וע"י תפלו. וע"ז אמר ר' כל שיח השדה טרם יהיה בארץ ר"ל שלא היה עדין העת שימצא כל שיח ר"ל כל המינים כי יש מינים רבים לצרכיסים עבודת האדם (ושיח גם האילנות כמ"ש הרד"ק ושדה הוא שדה הנعبدת כמ"ש הרמב"ן). ור"ל המינים גדלים בשדה הנعبدת) וכן כל עשב השדה טרם יצמח כגדלים מעשבים המאלהם שלא ע"ז זרעה מ"מ לא היו ראויים לצמוח. כי צרכיסים שברכה. ומפרש כל עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר ה' אלהים על הארץ. הינו המטיר ההשגיחי ממים העולונים שנקרוא מטר של ברכה. ובשנה ה' אלהים שומרה על ההשגחה לא היה עוד על הארץ. כי אדם אין להוריד אותו ע"ז זכותו ותפלתו. ומה שכל שיח השדה טרם יהיה בארץ כי אדם אין לעבוד את האדמה לנטו את האילנות לצרכיסים נטעה:

אנו צרכיס להאמין כי על ידי מצות ומעשים טובים שלנו, אנו מדריכים את העולם על ידי השגחת ה'.

מלבי"ם בראשית פרק ב פסוק ח

ויטע ה' גן بعدן מקדם. הנה אם נשקיף על עניין האדם נמצאהו גרוע מכל הבע"ח במציאות צרכיו אל המזונות והכסות והמעון, שכל בע"ח מזונותיו מזומנים לפניו והוא מוטבע למצאים بكل לפיה הכנה הטבעית השטולה בקרבו מלידה, לא כן האדם שלאלול לחם צרך שיחרוש וירע וידוש ויתחן ויאפה, וללבוש בגדי צרך שיטוה ויארגג ויתפור וכדומה, וכ"ש לבנות בית, וכל אלה המלכות לא ימצאו בו מצד גופו כמו נשתלה חכמת הבניה להביבער, האריגה להעכבייש, וכל מלاكت הצדקה לבני הטרף, ועתה נשאל, אדם אשר נברא ללא מורה ומנהל איך ימצא צרכיו והתשובה להה. כי אחר שרainerו שהשם ב"ה שם עין השגחו על כל יצורי לבראים באופן שימצא להם כל צרכיהם בטבע, ושם בהם כח טבעי על השלמות צרכיהם ההורגים להם, הדבורה הטבעה לבנות לה היכליה שם תאוצר דבש למأكلה, והביבער לבנות לו בית מדות על יד אשד הנחלים וכדומה, בלבד האדם שחרר לו כח הזה הטבעי, שם בקרבו לעומת זה שכל מעשי אשר יתלמד ויתרגול

על כל המלאכות הנמצאים אצל כל הבע"ח בדרך יותר מעולה, לא טבעי אך שכלי בחוריו למודי, ובכ"ז ראיינו כי בדברים אשר יצטרך אליהם תיקף בהולדו, שם גם לו אליהם הינה טבעית, כאשר נראה בילד הנולד שתיקף ימוך חלב משדי אמו, מציצה זו המIOSד על חוק מוסד בחכמת הטבע מעין הרקע האIOR אשר עליו יבנו חכמי הטבע טירת כספר בכמה תחובות בהגורת המים מן המיענותCIDוע בחכמת הידראלייטיק, הטבע עליו יונק שדי אמו מבלי למוד בחמלת ה' עלי, אחר שלא היה יכול להניחו עד גDEL וילמד, וכן באדם הראשון אשר היה הילד הנולד, LOLא הטבע בו הדבר והידיעה בדברים ההכרחיים לצרכו תיקף, להושיט ידו לאכול מפרי העץ, ללקת על רגליו וכדומה, לא היה אפשר שיתקקים אפילו שעה אחת. ואולם מזה נבין כי לא הטבע בו רק הצריך בהכרח לו לשעתו אשר לא ימוד בולדין, לא המותר הבלתי מוכחה, שהוא הינה שילמד בחירותו בימים הבאים, כי זה ההבדל שבין האדם והבהמה, שילמד לא שיטבע על עניינו:

וע"ז הלא תשאל איך ימצא צרכיו באשר הוא אדם, מшиб כי השלימו ה' בכל אלה במ"ש ויטע ה' גן בעדן מוקדם, שלענין המזונות הושיבו בתוך הגן שפירוטו צומחים מאלהם, וא"צ לכל מלאכת מעשה, לעניין הדירה הי' הגן בגן העדן מוקדם מצד מזורה תחת המשווה מקום אשר אין שם שני התקופות והקור וחום, וא"צ למחסה ולמסטור מחורב ומקרה, וגם הגשם לא היה שם שייצטרכו לכיסות ומעון למצוא מחסה ומסטור מזרים וממטר, כי נהר יוצא מעדן להשקיota את הגן, כגון ה' ארץ מצרים אשר לא למטר השמים ישטה מים, רק הנהר השקיה אותו כנהר נילוס, וע"ז אמר בגן ה' ארץ מצרים, מבואר שהנהר השקיה את גן ה' כנילוס המשקה ארץ מצרים, באופן שלא חסר לו דבר, וישם שם את האדם אשר יצר, שם היה מקומו הטבעי בעת שהיא הייתה אפשר שיתקקים במקום אחר:

מלבי"ס בראשית פרק ב פסוק ט

לא נשאר לפניו רק השאלה האחרונה, ממה שראינו עתה שחיה האדם הוא לו לרעתו, כי כל ימיו מכوابים וכעס עניינו ויום ולילה לא ישkept, חזץ מן הרעות אשר יקרחו בגפו יסורים ומכوابים וכדומה, וע"ז השיב הרמב"ם במורה נגד החכם אלראוי שהיה אומר שהאדם נברא לרעתו, ושהרעות בעולם רבו מן הטבות, והшиб כי האלים עשה את האדם ישר והמה בקש שבחנות רבים, שהאדם בתחילת יצירתו נברא באופן שלא יחסר לו כל דבר, כי הшибו בגן וברא בו כל עז נחמד למראה וטוב למאלל עד שלא יחסר לחמו ולא הצורך לבוש ומעון כמו"ש בפסוק הקודם, וכל הצריכים אשר השתרגו עליו על צוארו אחר שגורש מג"ע הוא אחר החטא שקלק את הכליתו, וישם מגמות פניו לתכלית לא כוון ה' בבריאתו, כי לא כוון ה' שעיבור ימים ואיים רוחקים לבקש כסף וזהב פנינים וшибנה בתיה מדות וילבש בגדי ש ורकמה, ולכן לא הטבע עליהם شيئاם بكل כי לא נמצא אליה רק ע"י מלאכות שנותן ויגיעות רבות. וזה היה עניין עז הדעת טוב ורע, שהתקשו עבנינו כל המפרשים... ולדעתי יש בזה הבדל בין טוב ורע החליתו ובין טוב ורע יחשטי, למשל שהיה האדם עני ורודף צדקה וחסד וירא ה' הוא טוב החליתו, שהיה איש רע מעלהים קנא ומתאזר וכדומה הוא רע החליתו, וידעת טוב ורע מפני הזה ידע גם אדם קודם החטא, כי ידעה זו שייכה גם לשכל העיוני, שנוכל לומר שהאומר שטוב לאדם לכבד את ההורים ולהחוב את החכמים ולעשות צדק וחסד ומישראלים הוא אמר אמת, והאומר שטוב לאדם לרצוח ולנאוף ולגוזל הוא אמר שקר, באשר הראשון הוא טוב מוחלט והשני רע מוחלט, והדעת טוב ורע הנאמר פה, מדובר בטוב ורע יחויסי שבזה יציר שחיי טוב בבחינה אחת ורע בבחינה אחרת. למשל על דברת בני אדם שטוב לאדם שייהilo לו עשר זהב ופו זפנינים ובית מודות ובגדי ש ורकמה, ושיהיה חסר מכל אלה הוא רע, ובכ"ז אין טוב מוחלט ורע מוחלט רק בצירוף שאחר שכבר הרגלו בני אדם להשתמש בכלים יקרים ולאוצר זהב ופנינים וללבושים בגדי חופש, וכי שיש לו עשר זהב ופו והוא נכבד והענין הלובש בגדי קרעים חממותו בזיהה ודבורי איננס נשמעים, טוב שייהilo לו כל אלה כדי שייהיו דבריו נשמעים, אבל אין זה טוב מוחלט מצד עצמו, כי הוא רק טוב בצירוף המנהג שנגגו לכבד מי שיש לו כל אלה ולבזות מי שחרר כסות ושמלה, אבל באמות הוא רע מצד עצמו, כי המנהג בכללו שגעון הוא אשר בקש לעצם חשבונות רבים לבקש דברים מעשי המציאות ויעמלו כל ימיים להשים וישליך אחר גום התכלית העקרי שבבורים נבראו, וכן בקשר לשורה והתעוגים וכדומה שייאמרו שהם טובים, הינו בבחינת הגוף ותאותיו, אבל הם רעים בבחינת הנפש ודרכיה שאצלה הוא רע, וטוב לה העונה וההסתפקות. ואדם קודם החטא שנפשו הייתה השוררת על גופו, וכל צירוי נפשו היו מלאים אמת וענות צדק והאשור האמתי, לא ידעה דעת טוב ורע הינו הטוב היחסי שהוא רע מחד בבחינות שנותן, הגם שהיתה יודעת הטוב ומוחלט והרע המוחלט, והיה מסגולת העז לעורר תאות הגוף וצירוי הקנה והתאה והכבוד שע"כ יצמוח בנפשו דעת טוב ורע.

מלבי"ס בראשית פרק ב פסוק טז

ויצו, מכל עז הגןأكل תאכל. פי' יש לך רשות לאכול, שכן נהג ה' ברוב אזהרות להקדים את ההיתר, ששת ימים תעבוד וכו' ויום השבעי שבת, שש שנים תזרע את הארץ ובשנה השביעית שבת שבתון, ר'ל שאין אזהרת השבת והשמיטה דבר שלא תוכל לעמוד בו, שתוכל לעשות כל מעשיך בימי המעשה. וכן פה ר'ל לא אסרתי עלייך רק עז אחד, וכמ"ש ח"ל בחולין שכל שאסורה תורה שרי לו כנגדו, ור'ל לא הזרתני רק על המותרות וטוב שאחריו רע שהוא עניין עז הדעת, אבל לא שתעננה את גופך מכל מיני מאכל, ומ"ש ומעז הדעת לא תאכל ממנה שכפל מ"ס היחס מעז ממנה והוא זורות בלשון כמ"ש בספר התו"ה (צ"ו סי' כ"ז), זה היא נסיוון לאדם כי אדם טעה מלשונו זה שבא להורות שرك ממנה לא תאכל ר'ל מן המחויר לאילן, אבל אם תתלוש האשה מפירוטיו ותתנו לו מותר לו לאכול, ...וע"כ אמר האשה נתנה לי מן העז, שהיה דעתו שע"ז לא נזהר, וזה היה הנסיוון שלא היה לו לפרש פירושים בדבר ה' מסברתו, שע"ז נעש הנביה בבית אל שפירש לעצמו פירוש בנבאותו משקל דעתו כמ"ש בפי מלכים (ס"י י"ג) וכן שמעי בן גרא נתחייב מיתה על שפירש בשבועתו מסברתו כמ"ש (שם ס"ב). כי אין לנו להקל בנסיבות ה' על פי פירוש שנפרש מסברתו, שע"כ היל להסתפק אם היה כן כוונת המצווה ולהחמיר בספקו, וזה היה נסיוון אם יעמוד בעצמו עת יסיתחו יצרו שמאציא לו דרך היתר להקל במצוות עפ"י

סבירתו, ומ"ש כי ביום אכלך ממנה מות תמותה, היינו שמן היום ההורא יתחייב לך המיתה כי מפניו התגברו בו צורדים הרעים הקנהה והתאה והכבד וכל יצרי מעלי פשע, ומאי עמדת מלחמה בין הנשמה והגוף כי לא כמחשבותיו מחשבותיה, ומאי התמזגה בגוף בהרכבה מזגית ונכלהה בבית חומר במסורות עד שלא תוכל להתפשט ממנו ולהזור אל רוחניותה עד יום המוות, והחמים העולמים הם לה צער ולרעוה גדולה, וכן גם להגוף שצירוי הרים שהתגברו בו מפניו בעצמותיו, וגם הם יכלומו מפניו בדרך הטבע, רקב עצמות קנהה, והתאה תכלת את הבשר, וגם מפניו התחליל המות לפעול בו פועלתו שהאדם ימות בכל יום, כי הלחות הראשי יתמעטו בכל יום וידכא וישוח, שהוא פועלת המות שמתחיל מיום הולדתו ויבא עד קציו ביום מיתתו, וע"ז אמר מות תמותת מיתות הרבה כי בכל יום ימות חלק מחייו ויגוע ויאבד, כמו"ש ביום המות מתחיל מיום הולדתו, וגם שמת תיכף באותו יום מצד נשמתו, כי בטול השגתה ומהותה הרוחני הוא לה למיתה, שהחמים הבהמיים שתחיה בוגיה אינם חי האדם באשר הוא אדם, וכ"ש שאינם חי הנשמה, וכן אמרו חז"ל שהרשעים בחיהם קרוים מותים:

מלבי"ס בראשית פרק ג פסקו ג

(ג - ד) מפרי העץ אשר בתוך הגן אמר אלהים לא תאכלו ממנו. ולא היה זה גורה רק מצד שהזהיר אותנו פן תמותון שהוא שם המות, וע"כ הושיפה לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו. כי אחר שהוא שם המות הממית וכי יש להזהר גם מנגיעתו. ומזה מצא הנחש מקום לפתוותה במ"ש לא מות תמותון. ובזה למדנו דרך ההסתה ופתוי הנחש אשר הוא נהוג עוד היום הזה, שאם יבא אדם לדרוש אחרי טעמי המוצאות כאשר יעשו המתריצים בעם שידרשו עליהם מדוע אסור ה' מיניהם הטמאים וירצוו למצוא בהם הטעם שהם מזיקים לגוף האוכלים, וכשיתברר להם אח"כ שאין בהם סכנה לגוף ישליך המוצאה אחר גום, שאם לא הייתה האשה דורשת הטעם רק היל"ל שה' צוהomi ומי ימירה את דברו ואנחנו לא נדע טעם מצותיו לא הייתה באהה לידי כך: